

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Controversia Vnica. De veritate Conclusionis. An scilicet in Christo fuerit
fides?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82325](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82325)

vari. q. 29. art. 4. ad 15. habuit, secundum illud Act. 1. Caput facere, & docere. Sed & veri q. 4 de Christo dicitur Hebr. 12. quod est actor, & consummator fidei. Ergo in eo maxime fuit fides.

Præterea: Quicquid est imperfectionis, excluditur à beatis. Sed in beatis est fides, nam super illud Rom. 1. Iustitia Dei reuelatur in eo ex fide in fidem, dicit gloss. de fide verborum, & spei in fidem rerum, & speciei. Ergo videtur, quod etiam in Christo fuerit fides, cum nihil imperfectionis importet.

Sed contra est, quod dicitur Hebr. 11. quod fides est argumentum non apparentium. Sed Christo nihil fuit non apparen: secundum illud, quod dixit ei Petrus Ioan. vlt. Tu omnia nosti. Ergo in Christo non fuit fides.

Art. præc. 2.2. q. 1. a. 4. Respondet dicendum, quod sicut in Secunda parte dictum est, obiectum fidei est res diuina non visa. **Habitus autem virtutis, sicut, & quilibet alius, recipit speciem ab obiecto.** Et ideo excluso, quod res diuina sit non visa, excluditur ratio fidei. Christus autem à primo instanti sua conceptionis plene vidit Deum per essentiam, ut infra dicitur. Unde in eo fides esse non potuit.

Ad primum ergo dicendum, quod fides est nobilior virtus virtutibus moralibus: quia est circa nobiliorem materiam, sed tamen importat quandam defectum in comparatione ad illam materiam: qui defectus in Christo non fuit: & ideo non potuit in eo esse fides, licet fuerint in eo virtutes morales, quæ in sui ratione huiusmodi defectum non important per comparationem ad suas materias.

Ad secundum dicendum, quod meritum fidei consistit in hoc, quod homo ex obedientia Dei assentit illis, quæ non videt: secundum illud Rom. 1. Ad obediendum fidei in omnibus Gentibus pro nomine eius. Obedientiam autem ad Deum plenissime habuit Christus: secundum illud ad Philip. 2. Factus est obediens usque ad mortem. Et sic nihil ad meritum pertinens docuit, quod ipse excellentius non impleveret.

Ad tertium dicendum, quod sicut glossa ibidem dicit fides proprie est, quæ creduntur quæ non videntur. Sed fides, quæ est rerum visarum, improprie dicitur, & secundum quandam similitudinem, quantum ad certitudinem, aut firmitatem adhesionis.

Sensus quaeriti.

DE FIDE quaeritur, quæ virtus est Theologica secundum formalem & completam eius rationem & non tantum secundum prædicata illi ac cæteris habitibus intellectualibus infusus aut etiam acquisitis communia, ut sunt cognitio, certitudo & similia ad perfectionem pertinentia, aut debita Christo perfectioni non opposita, ut esse habitum, qualitatem & accidens & similia. Vide etiam quæ notat Suar. in Com.

Forma Textus.

CONCL. est: In Christo fides esse non potuit. Probat: Excluso, quod res diuina sit non visa, excluditur ratio fidei: at Christus à primo instanti suæ conceptionis vidit Deum: ergo in eo fides esse non potuit. Maior probatur: quia obiectum fidei est res diuina non visa: ergo excluso quod res diuina sit non visa excluditur ratio fidei. Anteced. patet ex dictis in secunda secunda, quæst. 1. art. 4. Consequentia probatur: quia habitus virtutis, sicut & quilibet alius recipit speciem ab obiecto. Minor patebit ex dicendis infra quæst. 34. art. 4.

Expositio Textus.

VIDENDA sunt quæ notat Caiet. circa discursum præsentis articuli, & circa responsum ad secundum argum. D. Thom. & ea quæ breuiter notat Vasq. circa sensum conclusionis, & contra Suar. constitutem specialem habitum in volun-

rate, quo bene disponatur ad obediendum fidei & ad eliciendum debitam affectionem ad fidem. Vide etiam quæ notat Suar. circa responsum ad secundum argumentum D. Th.

Controuersia Vnica.

De veritate Conclusionis, An scilicet in Christo fuerit fides?

PRIMA sententia est Dur. in 3. dist. 31. q. 3. & 4. Sententia Vbitria dicit. Primum est non esse contra fidem asserere actum fidei & visionem Dei claram simul esse posse. Secundum: Non esse contra fidem aut contra doctrinam scripturarum affirmare actum fidei, & visionem Dei claram esse de facto simul in Patria. Tertium est: actum fidei & visionis claræ non esse adinuicem repugnantes: atque ideo simul esse posse.

Huius sententia proxima est sententia cuiusdam Francisci à Carthagena, quam referunt hic nonnulli recentiores ex eius lib. de triplici lumine. Et lib. de Prædestinatione discursu 8. ad 7. Vbi docet, idem lumen secundum substantiam esse fidem in via & lumen gloriæ in Patria, & pro diuersis statibus habere diuersos actus. Ex quo sequitur, habitum qui est fides secundum substantiam esse in beatis & in Christo, qui habent lumen gloriæ.

Tertia sententia est Suar. in Commentario ad hunc articulum. Vbi duo dicit. Primum est ad fidem duos habitus esse necessarios: alterum in intellectu, qui sit principium eliciendi assensum fidei: & alterum in voluntate à quo eliciatur affectio debita ad fidem. Secundum est licet in Christo non fuerit habitus fidei, in eo tamen esse potuisse habitum, quo voluntas bene disponitur ad obediendum fidei.

Quarta sententia est Heruei quolib. 2. q. 15. Cap. in H. Heruei. 3. dist. 31. Conradi & Med. in 1.2. q. 67. 4.3. & Astur. Cap. 62. dicentium in Christo cum clara visione Dei posse manere habitum fidei: quia non opponuntur actus & habitus.

Vltima sententia est D. Th. in hoc art. & in 1.2. loco S. Thom. notato. Vbi docet & probat habitum fidei simul esse non posse in Christo aut in aliis beatis cum clara visione beatifica: quam sententiam communiter amplectuntur eius discipuli.

PLURES implicantur in hac vna quaestione difficultates, de quibus disputant expositores in 1.2. loco notato, & in 2.2. q. 1. art. 5. & infra quæst. 11. art. 1. sensu qua-
Nos hic ea breuiter annotabimus, quæ propo-
tæ dubitationi definiendæ videntur esse maxime
necessaria.

Notandum est igitur primo nomen fidei triplicem apud Theologos habere significationem. Primo namque significat primam virtutem Theologicam, quam definiens Apostolus Hebr. 11. ait: Fides est substantia sperandarum rerum, argumentum non tantum apparentium, siue, ut ait S. D. 2.2. quæst. 4. art. 1. Fides est habitus mentis, quo inchoatur vita æterna in nobis faciens intellectum assentire non apparentibus.

Secundo significat fidelitatem seu veracitatem, quæ est virtus moralis, quæ exteriora nostra vel verba vel facta debite ordinantur ad aliquid, sicut signum ad signatum, ut ait S. D. in 2.2. quæst. 109. art. 2. in quo sensu sumitur fides Isa. 11. Cum de Christo dicitur: Erit iustitia cingulum lumborum eius, & fides cinctorium rerum eius: ut ibi notat D. Hieronym. Cyrill. S. Thom. & exprimit translatio 70. interpret. Tercio fides significat certitudinem de rebus inuisibilibus, quæ supponuntur ut principia in doctrina Catholica: qua certitudine red-
ditur

ditur quis idoneus ad explicanda mysteria fidei, A
ut ait S. D. in 1.2. q. 111. art. 4. Quæstio hic est de fi-
de primo modo sumpta: nam fidem secundo &
tertio modo sumptam in Christo fuisse certum
est: cum utraque dicat perfectionem absque im-
perfectione.

Secundo videnda omnino sunt quæ scribit S. D. in
1.2. q. 67. art. 3. & 5. nam si attente considerentur
rationes D. Thom. apparebit eas efficaciter pro-
bare nec per Dei potentiam simul esse posse fidem
secundum actum vel secundum habitum cum vi-
sione beata. Impossibile enim (inquit S. D.) per-
fectum & imperfectum simul esse secundum idē:
ac proinde simul esse nequeunt cognitio perfecta
& imperfecta ex parte obiecti, neque cognitio
perfecta & imperfecta ex parte eiusdem mediū, ne-
que cognitio perfecta & imperfecta ex parte sub-
iecti: fides autem ex sui ratione habet imperfe-
ctionem, quæ est ex parte subiecti, ut scilicet cre-
dens non videat id quod credit: beatitudo vero
de sui ratione habet perfectionem ex parte subie-
cti, ut scilicet beatus videat id quo beatificatur: i-
gitur implicat contradictionem fidem manere si-
mul cum beatitudine in eodem subiecto. Secun-
do probatur hæc veritas: quia deficiente obiecto
primario & formali alicuius habitus impossibile
est etiam per Dei potentiam habitum ipsum vni-
uocè sumptum permanere, licet non tollatur ob-
iectum habitus secundarium: at Deus credendus
aut creditus est obiectum fidei primarium & for-
male: creaturæ vero reuelatæ pertinent ad obie-
ctum fidei secundarium: ergo si iam non sit cre-
ditus sed visus, non poterit in eo qui Deum videt,
habitus fidei permanere, tamen credat alia ad
creaturas pertinentia. Maior probatur: Quia spe-
cies habitus desumitur ex obiecto eius primario &
formali, ad quod essentialiter ordinatur: sicut
mortis pericula sunt obiectum primarium forti-
tudinis, & ideo eis remotis impossibile est manere
habitum fortitudinis, quamvis superessent alia le-
uiora pericula, quæ sunt obiectum fortitudinis se-
cundarium. Minor est D. Thom. in 2.2. q. 1. art. 1.
& 1. q. 1. art. 7. Itaque si Deus per absolutam sui po-
tentiam aliquid obscure reuelasset animæ Christi,
aut nunc reuelaret alicui beato Deum videnti, nõ
esset in eolumen aut habitus fidei Theologicæ, D
sed alterius speciei valde diuersæ, ut hic etiam ad-
uertit Aluar. & alii recentiores.

Christum
habuisse fi-
dem meriti
imminentem
consequenti
in merito
obediencie.

Quarto considerandum est in Christo fuisse virtu-
tem obediencie regulatam supernaturali cogni-
tione, in qua comprehendebatur eminenter co-
gnitio fidei seculis eius imperfectionibus: ex quo
sequitur Christum habuisse non quidem formaliter
sed eminenter meritum fidei. Ad cuius euidentiam
aduertendum est fidem & obedienciam triplici-
ter posse considerari & ad inuicem comparari.
Primo ex parte obiecti, & ita, cum longe sit no-
bilibior fides, quam obediencia, non potest secun-
dum hanc rationem fides in obediencia nec me-
ritum fidei in merito obediencie contineri. Secun-
do possunt considerari & comparari fides & obe-

qua procedit excellentior. Deinde etiam meriti
quantitas attenditur ex ijs, quæ se tenent ex parte
operantis: quia scilicet agens operatur ex maiori
charitate vel ex propensiori voluntate. Quam-
uis igitur actus obediencie Christi ex parte sui ob-
iecti formalis, & ex genere operis fuerit imperfe-
ctior & minus meritorius, quam actus fidei no-
stræ: quia tamen procedebat ex maiori charitate,
& reflectebatur super ipsam personam Verbi pro-
pter quod erat infinite meritorius personaliter:
ideo meritum omne fidei nostræ continebatur e-
minenter in merito illo infinito obediencie Chris-
ti. Tercio considerari & comparari possunt fides
& obediencia, quatenus in actu fidei participatur
actus obediencie, ex quo habet rationem meriti:
& hoc modo specialiter & per quandam approp-
riationem meritum fidei contineri dicitur emi-
nenter in merito obediencie Christi: non autem
in merito actuum aliarum virtutum. Et hoc est,
quod ait S. D. hic ad secundum dicens: Meritum fidei
consistit in hoc, quod homo ex obediencia Dei assentit illis,
quæ non videt &c. Quem sensum etiam breuiter at-
tigit Caiet.

Quinto sciendum est ex D. Thom. 2.2. qu. 4. art. 2. *Duplicem
habitu
esse necessa-
rium, ut a-
bus fidei sit
absolutus
perfectus.*
& 5. ad hoc ut actus fidei sit perfectus & simplici-
ter virtuosus, necessarium esse duplicem habitum:
alterum in intellectu qui dicitur fides infusa, & al-
terum in voluntate qui est charitas, per quam ac-
tus fidei ordinatur in vltimum finem. Ratio D.
Thom. in dicto art. 2. est: quia ad perfectionem ac-
tus, qui ex duobus principiis procedit, requiri-
tur ut utrumque principium actuum sit perfectum:
credere autem est actus intellectus, ut moti à vo-
luntate ad assentiendum: & ideo oportet ut tam
intellectus, quam voluntas habitu in ea præexi-
stente perficiatur: actus vero fidei imperfectus e-
lici potest ab intellectu absque habitu charitatis
in voluntate: in qua tamen necessaria est pia quæ-
dam affectio mouens intellectum ad assentiendū
iis, quæ à Deo reuelantur & ab Ecclesia credenda
proponuntur: quæ pia affectio nullum exigit ha-
bitum in voluntate: sed solam gratuitam Dei mo-
tionem supernaturalem interius inclinantem vo-
luntatem ad assensum: Sed esto necessarius esset
aliquis habitus in voluntate ad actum fidei eliciē-
dum, repugnat statui Christi & Beatorum: quia
eius obiectum est honestas assensus, circa primam
veritatem non visam ab habente talem virtutem:
debet enim hæc virtus fidei proportionari, cui de-
ferretur obiectum autem fidei debet esse non visum
ab eo, qui fidem habet.

Postremo obseruanda est doctrina Cai. circa discus-
sum D. Thom. qui ex negatione obiecti fidei in
Christo infert negationem habitus fidei. Quam
doctrinam accepit Cai. ex D. Thom. 2.2. q. 134. art.
1. ad 1. & 2. ad 4. & q. 152. a. 3. ad 2. & de Virtutibus,
q. 5. a. 2. ad 5. & 7. & in 3. dist. 13. quæst. 1. art. 2. q. 1. ad 7.
Quare immerito reiicit illam Astur. p. 63. Cuius
argumento satisfiet inferius.

Conclusiones deductæ, & probatæ.

PRIMA CONCL. Fides neque secundum actum, ne-
que secundum habitum fuit aut esse potuit in Christo
Domino viatore simul & comprehensore. Hæc sequitur
ex dictis.

SECUNDA CONCL. In Christo secundum humanam
voluntatem nullus fuit habitus ad fidem pertinens. Hæc
est contra Suar. & patet ex dictis.

TERTIA CONCL. In Christo fuit meritum fidei in-
clusum eminenter in merito obediencie. Colligitur hæc
conclusio ex responsione S. D. ad secundum addi-
ta expositione Cai. & patet ex dictis.

CONTRA primam concl. sunt multa argumenta
quæ *Argum. &
soluciones.*

quæ affert & soluit Med. *super hoc art. & latius in 1. A*
 2. q. 67. art. 3. & alii recentiores ibidem. Et Astur.
in sua relect. de Gratia Christi, qu. 1. Concl. 5. pag. 61. &
Obi. 1. cont. 1. Aluar. super hoc art. Contra eandem concl. produ-
concl.
 ci possunt hæc argumenta. Primum est: quoniam
 Irenæus lib. 2. cap. 47. & lib. 4. cap. 25. & Tertul. in lib.
Solut.
 de Patientia, ca. 12. in fine dicunt fidem & spem man-
 nere in beatis: ergo etiam fuerunt in Christo. Resp.
 hos Patres nihil aliud intendere, nisi fidem in bea-
 tis manere, quo ad id quod perfectionis est, quod
 illi commune est cum sciētia & visione beatifica:
 hoc autem est cognitio seculi obsecuitate, quæ fi-
 dei propria est.

Obi. 2. Secundum est: In Christo fuerunt liberalitas &
 magnificentia, & tamen defuit Christo istarum
 virtutum materia, scilicet diuitiæ: ergo licet Chri-
 sto defuit materia fidei, scilicet res obscure reuela-
Solut.
 tæ, potest in eo fides permanere. Resp. cum Caiet.
 nullam esse consequ. quia non est eadem: sed op-
 posita ratio: Nam licet Christo deesset materiali
 beralitatis & magnificentia: non tamen illi de-
 rat ratio formalis harum virtutum: quia per pru-
 dentiam iudicabat quando & quomodo & qui-
 bus circumstantiis possint liberaliter & magnifi-
 ce distribui pecuniæ: at in fide contingit opposi-
 tum: quia Christo non deest materia fidei: manent
 enim mysteria Trinitatis & Incarnationis: sed ta-
 men deficit ratio formalis obiecti fidei, scilicet
 obscura reuelatio. Secundo dico neque Christo
 neque vili hominibus deesse diuitias contemnen-
 das. Sed responsionem hanc arguit Astur. quia ratio
 formalis specifica obiecti virtutis non potest sal-
 uari, nisi determinata ad talem materiam: talis vir-
 tutis: ergo deficiente materia liberalitatis & ma-
 gnificentia non potuit in Christo saluari forma-
 lis & specifica ratio harum virtutum. Antecedens
 probatur: quia hæc ratio formalis virtutis abstra-
 cta ab omni materia communis est ad omnem vir-
 tutem: explicatur hoc: nam si potest saluari for-
 malis ratio specifica virtutum deficiente totaliter
 materia, nulla ratio assignari poterit, propter quā
 in Angelis non reperiuntur virtutes temperantiæ
 & fortitudinis: etenim Angelus bene potest pru-
 dentialiter iudicare quando & quomodo sit tem-
 perate viuendum aut fortiter agendum. Resp. fal-
 sum esse anteced. si sermo sit de materia in actu
Solut.
 existente: sufficit enim materia possibilis operan-
 ti. Ad probationem dico, rationem formalem vir-
 tutis respicientem materiam possibilem operanti
 non esse abstractam ab omni materia, sed habere
 materiam determinatam in esse possibile: Christo
 autem neque defuit formale harum virtutum, scilicet
 reata dispositio interior circa vsum pecunia-
 rum, neque possibilitas diuitiarum, sed Angelis
 defuit formale virtutis temperantiæ scilicet dis-
 positio passionum circa vsum ciborum, & vene-
 reorum, & materia fortitudinis, quæ sunt pericu-
 la mortis, quæ spiritualium substantiarum incor-
 ruptibilitati repugnant.

Replie. Contra secundam concl. colligi posset argu-
 tum, ex Suar. sed eius solutio plana est ex 5. no-
 tabili.

Ob. cont. 3. concl. Contra tertiam concl. est argum. Quia Chri-
 stus habuit meritum fidei, vt ait S. D. hic ad secun-
 dum: ergo etiam in eo fuit fides. Probatu con-
 sequentia: quia meritum alicuius virtutis, non est
 sine illa: nam si habetur per actum alterius virtu-
 tis: erit meritum illius tantum virtutis, cuius est ac-
 tus. Resp. nullam esse consequ. formaliter loquen-
Solut.
 do de fide secundum propriam & specificam eius
 rationem: conceditur autem loquendo de fide,
 quo ad id quod perfectionis in ea est, & quo ad id
 ex quo rationem habet meriti: hoc autem est obe-

dientia. Ad probationem dico meritum alicuius
 virtutis esse posse sine illa proprie & specificæ sum-
 pta: non autem sine illa, quo ad id quod in ea di-
 cit perfectionem, & ex quo eius actus habet ra-
 tionem meriti: & quia sanctum hoc potest vna
 virtus eminenter, in alia contineri: ideo meritum
 erit formaliter & proprie illius alterius virtutis,
 sed secundum rationem communem merendi, pu-
 ta obedientiam, & quasi virtualiter erit etiam me-
 ritum virtutis in altera contentæ, eo sc. modo quo
 in altera continetur & in ea habet esse.

ARTICVLVS IV.

Vtrum in Christo fuerit spes.

Ad quartum sic proceditur. Videtur, quod in Christo
fuerit spes. Dicitur enim in Psal. 30. ex persona Chri-
sti, In te Domine speraui. Sed virtus spei est, qua homo spe-
rat in Deum. Ergo virtus spei fuit in Christo.
Infra art. 6. ad 1. & a. 8. ad 2. & a. 9. ad 1. Et 1.2. q. 65. a. 5. ad 3. Et 2. 1. q. 18. a. 2. ad 1. Et 3. d. 16. q. 1. a. 5. q. 1. & d. 17. q. 1. a. 2. ad 3. q. 17. art. 5. ad 3.

Præterea. Spes est expectatio future beatitudinis, vt in
 Secunda parte habitum est. Sed Christus aliquid expecta-
 bat ad beatitudinem pertinens, videlicet gloriam corporis.
 Ergo videtur, quod in eo fuerit spes.

Præterea: Vnusquisque potest sperare illud, quod ad eius
 perfectionem pertinet, si sit futurum. Sed aliquid erat fu-
 turum, quod ad perfectionem Christi pertinet: secundum il-
 lud Eph. 4. Ad consummationem Sanctorum in opus mi-
 nisterij, in adificationem corporis Christi. Ergo videtur,
 quod Christo competeat habere spes.

Sed contra est, quod dicitur Rom. 8. Quod videt quis,
quid sperat? Et sic patet, quod sicut fides est de non visis, ita
& spes. Sed fides non fuit in Christo, sicut dictum est, ergo
nec spes.
Art. præ.

Respondendo dicendum, quod sicut de ratione fidei est,
 quod aliquis assentiat ijs, quæ non videt: ita de ratione spei
 est, quod aliquis expectet id, quod nondum habet. Et sicut
 fides, in quantum est virtus Theologica, non est de quocum-
 que non viso, sed solum de Deo: ita etiam spes, in quantum
 est virtus Theologica, habet pro obiecto ipsum Deum: cuius
 fruitionem homo principaliter expectat per spei virtutem:
 Sed ex consequenti ille, qui habet virtutem spei, potest et-
 iam in alijs diuinum auxilium expectare: sicut, & ille, qui
 habet virtutem fidei, non solum credit Deo de rebus diui-
 nis, sed de quibuscunque alijs diuinis sibi reuelatis. Chri-
 stus autem à principio suæ conceptionis plene habuit fru-
 itionem diuinam (vt infra dicitur) & ideo virtutem spei
 non habuit. Habuit tamen spes respectu aliquorum, quæ
 nondum erat adeptus: licet nō habuerit fidem respectu quo-
 rumcunque: quia licet plene cognosceret omnia, per quod
 totaliter fides excludatur ab eo: non tamen adhuc plene
 habebat omnia, quæ ad eius perfectionem pertinebant, pu-
 ta immortalitatem, & gloriam corporis, quam poterat
 sperare.

Ad primum ergo dicendum, quod hoc non dicitur de
 Christo secundum spes, quæ est virtus Theologica, sed eo,
 quod quadam alia sperauit nondum habita: sicut dictum est.

Ad secundum dicendum, quod gloria corporis non per-
 tinet ad beatitudinem, sicut in quo principaliter beatitu-
 do consistat, sed per quandam redundantiam à gloria ani-
 mæ: vt in Secunda parte dictum est. Vnde spes secundum
 quod est virtus Theologica, non respicit beatitudinem cor-
 poris: sed beatitudinem anime: quæ in diuina fruitione
 consistit.

Ad tertium dicendum, quod adificatio Ecclesiæ per con-
 uersionem fidelium, non pertinet ad perfectionem Christi,
 quæ in se perfectus est: sed secundum quod alios ad parti-
 cipationem suæ perfectionis inducit. Et quia spes dicitur
 proprie respectu alicuius, quod expectatur ab ipso sperante
 habendum, non proprie potest dici, quod virtus spei Christo in cor. ar.
 ratione inducta conueniat.

Sensus quaestiti.

QVÆSTIO est de spe, prout est virtus Theolo-
 gica, vt declarat S. D. in textu.

Forma